

לאזן מי ירח

"חלב ציפורים", דוד פרנקל, אוצרת: נוגה דוידסון, הסטודיו של פרנקל, תל אביב

יש תחושה מתוקה של גילוי סוד הידוע רק לך כשבאים אל תערוכתו של דוד פרנקל במבוכ האנכי של קריית המלאכה. הרעיון הזה, של אמן המודרני מין אוצר לאצור תערוכה מיצירתו בחלל הסטודיו שלו, הוא דרך נוספת, אחרת ויצירתית, לעקוף את צוואר הבקבוק של אפשרויות התצוגה הגלריסיטיות המוזיאוליות, מה גם שנוגה דוידסון היא אחת האוצרות הטובות באמנות המקומית.

מעניין שבעבר היה הסטודיו הזה מתפרה, שפרנקל שימר את חספוסה התעשייתית, ודוידסון השכילה להשתמש בה כחלק משפת התערוכה בשילוב עם צילומיו של פרנקל. נורות הפלורסצנט התלויות על שרשרות בגבהים שונים שהאירו את שולחנות התפירה, שדרת השקעים התעשייתיים האפורים לאורך קירות הבלוקים החשופים, הצינורות הגלויים, מדפי המתכת שפרנקל צבע בכחול מפתיע, תריסולי האסבסט על שלביהם הרחבים העכורים. צילומיו הצבעוניים של פרנקל זורחים בסביבה האפרפרה הזאת: ציילומים שהם כחתכים משתנים במרקם המציאות, מגלים בה משהו כמעט פנטסטי, נסתר, או מפיקים אותה למרכיביה. אפשר לשמוע בצילומים לחן פנימי משתנה, מוסיקליות הנובעת מהיות פרנקל גם מוסיקאי (כפינה ניצבת מערכת תרפים). דוידסון בחרה צילומים ישירים שכמעט אין בהם התערבות בשלב הפיתוח, ודווקא הם נוצרים את אותו מרכיב סורי של מציאות החולמת את עצמה, כצילום הרבוב מקניון עזריאלי הנרמה להזיית אסיד ארסית טכניקולורית, שבה מגיח ראשו של דרקון פלסטי על רקע פריים מהק רנת פרסומת של כף יד עם ציפורניים אדומות הסוחטת ממתקן חירתי את אותו "חלב ציפורים" מופרך ורעיל. מציאות המוקצנת עד גבול הבלהה (שביל המרץ 3, קומה 1, קריית המלאכה ת"א, שיש ושבת 10.00-13.00).

אל העולם שנחנף ולהפך. בעומק החלל עומד הפסל "אלעקל (האיזון)", אולי היפה מכולם. זהו לוח נירוסט'ה דק ובוהק שחלקו הארוך מוצמד אל הקרקע בגוף גבס רחוס לבן, מעוגל וסהור כפלה לבנה שהורד אל הארץ. המשכו מתעקל מעלה וסביב עצמו, כששבר לבנה קטן כשן משמש תריו בין הרצפה לעיקול, ואילו על החלק העליון מונח כלי נחושת מלא מים, שאם יוסר יחדל להתקיים האיזון הזמני. זהו כלי ריפוי דרווי מסורתי שממלאים אותו במים ומניחים אותו תחת אור ירח שבקרקעיתו חרוטות מלות תפילה ובטבורו אנקול כסהר מסגרים. לפני עלות השחר החולה שותה את מי הירח ונשמתו וגופו שבים לאיתנם. כך עוידאת מאזנת איזון נוסף בין המסורתי למסורת המודרניים.

בין לבין שוכן הפסל "הומן" שבו עוידאת מגלגלת את לוח הנירוסטה סביב עצמו כשכלול חלול המודחל לאורך ציר התערוכה, כמחזור זמן העצור בחומר שתריז דק של גבס המושחל בין השטוח למתעקל משמש כמעצור ארעי המונע ממנו לשוב אל מצבו הראשוני.

ציוריו של מוש קאשי, המשתקפים באספקלריות פסליה של עוידאת, יוצרים ניגוד צורני בין מרובעי הציורים לחושניות המעוגלת של הפסלים. קאשי מוצג בתערוכה באור חדש ומעורר רעיון, כשהחיבור לפסליה של עוידאת מגלה בציוריו פן טקסי, פולחני, קדמוני, שלא ראיתי בהם קודם.

האומץ של קאשי, אחד האמנים המוכשרים, הצינניים והמצליחים באמנות הישראלית, למי שור את ציוריו לאצירה ולחיבור הלא-שגרתיים של אידריס עם פסליה של אמנית בתחילת דרכה מעורר הערכה רבה (עד 17.4).

דוד פרנקל, מתוך התערוכה "חלב ציפורים" צילום: עוזי צור

האצירה של אידריס יוצרת מסלול מרתק בין הפסל הניצב בחזית החלל לבין זה השוכן בחלקו הפנימי הנסתר. כנגד החלון הפנורמי של הלובי הנפתח אל העיר נישא נר נירוסט'ה גלי אנכי המושך ומכיל בצורתו הקעורה את הגוף האנושי המשלים אותו ומשתקף בו מעוות כמראות בלונה פארק. בצד הפונה אל החוץ משתקף הרף המציאות המשתנה, כוב העיר הגדולה, היום המתחלף ללילה; ואילו בצד הפנימי מבחינים במלה האחת שעוידאת חוררה בגוף הפסל כמה פעמים בכתובה תמה בערבית, "הואה אלחאק", שפירושה "הוא הנ"כון", האמת. מבעד לחריצי המלה אפשר להציץ

"הרף", לובנא עוידאת ומוש קאשי, אוצרים: ליביה טליאקוצו וברק רובין, הלובי מקום לאמנות, תל אביב

ת הכותרת של התערוכה "הרף" היא "הלובי מארח את אידריס". אידריס הם צמד האוצרים ליביה טליאקוצו וברק רובין המגדירים עצמם כ"זמי אוצרות נורדיס", ומאתגרים ומרחיבים את התפישה המקובעת של גלריה. ואכן האצירה שלהם בלובי מרתקת. בעוד שיש חיבורים "משפחתיים" בין אמנים, כחיבור השכעי של משה גרשוני ואניסה אשקר עלידי אורית מור באתו החלל, החיבור שאידריס מחו"לים בין לובנא עוידאת ומוש קאשי מפתיע ומפריה. זהו חיבור בין יוצרים הנאים מתרבויות שונות לכאורה ומצויים בשלבים שונים של הקריירה האמנותית שלהם.

אידריס הופכים את חלל הלובי למין מע"כרה לימודית שבה מתחוללות ריאקציות בין עוידאת לקאשי המפיקות קרינה אמנותית אקטיבית. הם יוצרים מערכי איזונים והשתקפויות בין היצירות המתרבים ביניהן ובחלל, בין הפסלים המתכתיים הבוהקים של עוידאת למשטחי הצבעוניות שבציוריו של קאשי. אך מעבר לשונה האוצרים מסמנים את המשותף בין השניים: אלה פרקי הזמן העצורים ומוטי מעים ביצירותיהם, הנשימה הפנימית שלהן, כפי שהדבר מתבטא בשם התערוכה "הרף", כיחידת זמן, או לח'דה בערבית, שפירושה גם נשימה. פרק זמן קצר כנשימה, כהרף התערוכה עצמה.

עוידאת, בת מג'דל מסמט ובוגרת שנקר מ-2019, היא קול צלול ומבטית. פסליה מצליחים למהול בכישרון רב ויזכור של המודרניות עם סיגים ותוכנות של המסורת הדרוזית באופן אישי וטבעי ומתוך הכנה עמוקה של חומר, משקלים, חלל וזמן. פסליה מתפקדים גם כשעונים העוצרים או מודדים סוגי זמן פנימי וחיצוני.